

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.15

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.2\(57\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.2(57).01)RENUNȚAREA PROCURORULUI LA ÎNVINUIRE:
ÎNTRE LEGE ȘI REALITATE

Tatiana VIZDOAGĂ,
doctor în drept,
conferențiar universitar, USM, formator INJ
<https://orcid.org/0000-0002-7783-5247>

SUMAR

Acuzarea constituie forța motrice a procesului penal. Prezentând acuzarea cu toată energia, insistența și competența, procurorul este obligat să facă acest lucru doar în măsura în care vinovăția este dovedită, ținând cont și de probele care susțin poziția inculpatului. Procurorul este obligat el însuși să respecte cu strictețe legea, să se opună oricărui abuzuri și încălcări, indiferent de partea ale cărei interese sunt lezate. Pentru procuror susținerea acuzării nu este un scop în sine, or, și renunțarea întemeiată la învinuire, la fel ca și susținerea acuzării, contribuie în egală măsură la realizarea scopului procesului penal.

Prezentul studiu pune în discuție mai multe aspecte importante aferente renunțării acuzatorului de stat la învinuire în faza judecării cauzei penale.

Cuvinte-cheie: învinuire, procuror, inculpat, renunțare la învinuire, proces penal.

Introducere

Desfășurarea fazei judecării pe principii de contradictorialitate și egalitate procesuală a armelor asigură o cercetare sub toate aspectele și completă a tuturor circumstanțelor cauzei și soluționarea ei justă. Confruntarea acuzării și a apărării – generează dispută, o luptă de opinii, o competiție a argumentelor bazată pe probe. Anume în asemenea condiții este cercetată fiecare circumstanță, fiecare probă este supusă verificării din punctul de vedere și al acuzării, și al apărării, iar instanța de judecată are posibi-

PROCEEDING THE PROSECUTOR'S
WAIVER: BETWEEN LAW AND REALITY

SUMMARY

The prosecution is the driving force behind the criminal proceedings. By presenting the prosecution with all his energy, insistence and competence, the prosecutor is obliged to do so only to the extent that the guilt is proven, taking into account the evidence supporting the defendant's position. The prosecutor himself is obliged to strictly observe the law, to oppose any abuses and violations, regardless of the party whose interests are harmed. For the prosecutor, supporting the accusation is not an end in itself; or, the well-founded waiver of the accusation, as well as the support of the accusation, equally contribute to the achievement of the purpose of the criminal trial.

This study discusses certain core issues related to the waiver of the state accuser to charge the trial phase of the criminal case.

Key-words: accusation, prosecutor, defendant, waiver, criminal trial.

litatea să asculte și să aprecieze toate argumentele – atât în folosul acuzării, cât și în sprijinul inculpatului.

Procesul penal în faza sa publică, decisivă – judecată – ghidat de principiul contradictorialității, prestabilește reguli clare, printre care rânduiește că acuzatorul prezintă învinuirea în instanța de judecată, dar nu el soluționează cauza. Soluționarea chestiunii despre vinovăția inculpatului este prerogativa judecării, care acționează în exclusivitate ca organ al justiției; acuzatorul și inculpatul pledează în proces în calitate de părți, fiind participanții, care au un interes procesual și cărora legea le-a oferit drepturi egale pentru dovedirea propriilor afirmații și contestării argumentelor celuilalt (ale părții adverse); instanța de judecată nu este dependentă de pozițiile părților, ea analizează sub toate aspectele probele prezentate de ele, în baza cărora pronunță hotărârea. Unica excepție în acest sens o formează cazul renunțării acuzatorului la învinuire, cu consecințe obligatorii pentru instanță.

Rechizitoriul procurorului, în calitate de act de sesizare a instanței de judecată, reprezintă puntea de legătură între fazele urmăririi penale și a judecării cauzei. Or, potrivit art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală (în continuare – CPP) [2], judecarea cauzei în prima instanță se efectuează numai în privința persoanei puse sub învinuire și numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu. În atare condiții, renunțarea procurorului la învinuire, obligatorie pentru instanța de judecată conform art. 320 alin. (5) CPP, înlătură obiectul judecării.

Rezultate și discuții

Reglementări în materia instituției renunțării procurorului la învinuire identificăm în Codul de procedură penală în redacția din 1961 (actualmente abrogat) [1] care la art.217 prevedea: „(2) *Procurorul prezintă învinuirea în conformitate cu dispozițiile legii și cu propria sa convingere bazată pe cercetarea tuturor împrejurărilor cauzei.* (3) *Dacă în urma debaterilor judiciare (se avea în vedere faza judecării cauzei penale – n.a.) procurorul se convinge că datele anchetei judiciare (reprezenta etapa judecării la care se cercetau probele, similar cercetării judecătorești în reglementarea actualului Cod de procedură penală – n.a.) nu confirmă învinuirea adusă inculpatului, el este obligat să renunțe, parțial sau integral, la învinuire și să expună instanței de judecată motivele renunțării.* (4) *Renunțarea procurorului la învinuire se face în scris și atrage adoptarea de către instanța de judecată a unei sentințe de achitare sau de clasare a procesului*”.

În redacția inițială a actualului Cod de procedură penală, renunțarea procurorului la învinuire nu a fost reglementată, revenindu-se în 2012, prin Legea nr. 66 din 05 aprilie 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 [4], potrivit căreia art. 320 a fost completat cu alin. (5) cu următorul cuprins: „(5) *Dacă, în procesul judecării cauzei, ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată nu confirmă învinuirea adusă inculpatului, procurorul este obligat să renunțe parțial sau integral la învinuire. Renunțarea procurorului la învinuire se face prin ordonanță motivată și atrage adoptarea de către instanța de judecată a unei sentințe de achitare sau de încetare a procesului penal*”.

Potrivit *Raportului privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2020* [5] în 12 luni ale anului de referință, instanțele de judecată de toate nivelurile au pronunțat 266 sentințe de achitare în privința a 353 inculpați, după cum urmează: 202 cauze penale / 277 inculpați, pronunțate de către instanțele de fond; 62 cauze penale/ 74 inculpați (persoane fizice și persoane juridice), pronunțate de către instanțele de apel; 2 decizii în privința a 2 persoane, pronunțate de Curtea Supremă de Justiție.

Printre altele, se constată că la nivelul instanțelor de fond, ponderea inculpaților achitați în anul 2020 este de 2,5 %, ceea ce reprezintă un indice constant în raport cu rata persoanelor achitate în perioada similară a anului 2019 care a constituit 2,6%.

Se menționează, că în perioada anului 2020, 13 persoane au fost achitate în legătură cu renunțarea de către acuzatorii de stat la învinuire în temeiul dispozițiilor de la art. 320 CPP, raportat la 3 cazuri de renunțare la învinuire în anul 2019. Cu privire la cauzele care au determinat renunțarea la învinuire, au fost identificate: calitatea scăzută a urmăririi penale și aprecierea subiectivă, conform intimei convingeri greșite a probelor, în derogare de la principiile procesului penal.

Urmare a evaluării procedurii de renunțare a procurorului la învinuire în instanțele de judecată în cauzele penale, prin *Raportul privind rezultatele evaluării riscurilor de corupție în cadrul Procuraturii Republicii Moldova* [6], au fost punctate eventualele pericole, materializarea cărora ar putea afecta direct drepturile și libertățile părților în proces, în special ale părților vătămate.

În acest sens, s-a atras atenția asupra riscurilor tipice de corupție (coruperii pasive/active; traficului de influență; abuzului de serviciu; depășirii atribuțiilor de serviciu) și riscurilor specifice, asociate unor riscuri de corupție (lipsa reglementărilor privind procedura propriu-zisă de renunțare la învinuire a procurorului; lipsa unei norme privind controlul ierarhic superior în cazul renunțării la învinuire; încălcarea drepturilor participanților la proces, prioritar al părților vătămate).

Frecvența la care în ultima perioadă acuzatorii de stat au recurs la aplicarea dispoziției de la art. 320 alin. (5) CPP, a generat în societate diverse poziții și atitudini. Pentru claritate, dar și în scopul eliminării opiniilor și concluziilor eronate, se cer punctate temeiurile, condițiile, procedura și efectele pe care le generează aplicarea respectivei instituții.

Dintre toate acțiunile procurorului realizate la faza judecării, renunțarea la învinuire are o importanță deosebită, deoarece, *primo*, implică necondiționat încetarea procesului penal sau pronunțarea unei soluții de achitare; *secundo*, argumentele pe care judecătorul trebuie să-și întemeieze sentința de achitare, după caz, de încetare a procesului penal, vor fi tocmai motivele procurorului de a renunța la învinuire, iar fără perfectarea unei ordonanțe motivate privind renunțarea la învinuire, prezentarea unor astfel de motive pentru instanță va fi dificilă; *tertio*, „... *ordonanța procurorului privind renunțarea la învinuire este pusă în discuție la ședința de judecată*” [3].

Instanța, conform art. 27 CPP, apreciază probele în conformitate cu propria sa convingere, iar formarea acestei convingeri are loc treptat, pe măsură ce probele sunt examinate în cursul cercetării

judecătorești. În momentul în care procurorul a luat decizia de renunțare la învinuire, este posibil ca instanța să-și fi format deja opinia. **În toate cazurile, chiar dacă convingerea judecătorului nu coincide cu poziția procurorului de renunțare la învinuire, justițiarul este obligat să se conformeze prin adoptarea unei sentințe de achitare, după caz, de încetare a procesului penal – cerință dictată de imperativele caracterului contradictorial al procesului penal.**

În sursele de specialitate găsim opinii controversate privind competența procurorului de a renunța la învinuire [13; 14; 15; 16; 17], începând cu poziția categorică de neadmiterea acuzatorului de a decide unipersonal asupra actului de justiție și până la condiționarea acestor prerogative de respectarea procedurii și a temeiurilor formale.

Renunțarea la învinuire poate fi determinată de efectuarea unilaterală a urmăririi penale, fixarea neglijentă și defectuoasă a probelor, motiv din care acestea și-au pierdut forța probantă ori, fiind administrate cu încălcarea prevederilor legislației procesual-penale, nu pot fi puse la baza sentinței de condamnare; de insuficiența probelor administrate în cursul procesului pentru a fundamenta o sentință de condamnare prin care să se constate existența faptei și vinovăția inculpatului; încadrarea juridică greșită a faptei pretinse a fi prejudiciabilă; existența circumstanțelor care exclud caracterul penal al faptei sau care exclud urmărirea penală ș.a.

Autorii V.S. Balakshin și A.V. Spirin [12, p.11] afirmă că pentru identificarea unor soluții echilibrate în ceea ce ține de renunțarea procurorului la învinuire, precum și a consecințelor pe care le generează acțiunea respectivă pentru cauza penală, este necesar să se răspundă la o serie de întrebări cu caracter teoretic.

Pentru început se cer precizate ale cui interese sunt atinse prin renunțarea la învinuire? Răspunsul este simplu, pe de o parte, actul renunțării la învinuire este determinat de un conflict al unor interese contrare, pe de alta – și consecințele pe care le implică acțiunea acuzatorului de stat de asemenea sunt generatoare de conflict de interese. În această ordine de idei, au fost identificate:

1. interesul legitim al inculpatului (interes privat);
2. interesul legitim al părții vătămate, dacă există în cauză (acesta fiind de asemenea un interes privat);
3. interesele statului și ale societății în ansamblu (interes public, interese ale justiției).

Dacă interesul inculpatului nu suscită discuții, atunci celelalte două generează mai multe dispute. Procurorul și partea vătămată deși sunt exponenții funcției acuzării, totuși interesul pe care îl urmărește cea din urmă, nici pe departe nu va coincide cu poziția procurorului care renunță la învi-

nuire. Cu privire la partea vătămată, ținem să amintim că, de regulă, este interesată în demascarea inculpatului în săvârșirea infracțiunii și în repararea daunelor materiale și/sau morale cauzate prin fapta prejudiciabilă. Rămân discutabile consecințele pe care le generează renunțarea procurorului la învinuire pentru partea vătămată. Avem oare o încălcare a drepturilor acesteia? Cum își poate exercita partea vătămată drepturile dacă nu este de acord cu soluția instanței, determinată de renunțarea procurorului la învinuire? În acest sens s-a pronunțat Curtea Constituțională [3], statuând că „... partea vătămată se poate pronunța pe marginea renunțării la învinuire. Instanței de judecată îi revine sarcina de a aprecia dacă au fost sau nu întrunite condițiile prevăzute de lege pentru renunțarea la învinuire. Mai mult, partea vătămată are dreptul de a contesta hotărârea instanței. Dreptul părții vătămate de acces liber la o instanță nu este îngrădit de prevederile criticate”. Prin urmare, motivarea poziției acuzatorului de stat cu ocazia renunțării la învinuire, pe lângă faptul că oferă argumente pertinente instanței de judecată, explică și părții vătămate cauzele din care învinuirea nu poate fi susținută în continuare. În caz contrar, partea vătămată s-ar simți nedreptățită de două ori, o dată ca victimă a faptei prejudiciabile și alta – „trădată” de aliatul său procesual. În anumite situații partea vătămată poate interpreta renunțarea procurorului la învinuire ca un abuz sau ar avea unele suspiciuni privind potențiale „înțelegeri ascunse” dintre procuror și inculpat.

Un exemplu de urmat ar fi modul în care au procedat acuzatorul de stat și instanța de judecată într-o cauză [8] în care, potrivit sentinței, „...instanța de judecată în cadrul ședinței, clarificând opinia părților privitor la ordonanța de renunțare integrală la învinuire din 17.09.2020, inculpatul și apărătorul său nu au obiectat, pronunțându-se în vederea admiterii acesteia. Totodată, instanța relevă că în speță nu există constituită parte vătămată, astfel că nu se atestă careva persoane care ar putea fi eventual lezate în drepturile și interesele legitime prin renunțarea integrală la învinuire”.

În speță observăm că acuzatorul de stat a renunțat la învinuire prin ordonanță, instanța de judecată a pus-o în discuție, ulterior fiind adoptată sentința de achitare.

Cât privește interesul public, trebuie amintit că scopul procesului penal impune organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată „(3) să activeze în așa mod încât nici o persoană să nu fie neîntemeiat bătută, învinuită sau condamnată și ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere ori să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale” (art.1 alin.(3) CPP). Astfel, alături de pedepsirea făptuitorilor potrivit vinovăției, legislația pro-

cesual-penală cuprinde și inadmisibilitatea tragerii la răspunderea penală și condamnarea persoanei nevinovate, iar renunțarea motivată a procurorului la învinuire, însoțită de pronunțarea unor sentințe de achitare sau de încetare a procesului, fără îndoială contribuie la realizarea scopurilor procedurii penale [11, p.102].

Poate renunța la învinuire procurorul care a reprezentat în ședința de judecată acuzarea. Codul de procedură penală prevede în art.320 alin.(1): „... La judecarea cauzei în primă instanță participă procurorul care a condus urmărirea penală sau, după caz, a efectuat de sine stătător urmărirea penală în cauza dată. În caz de imposibilitate a participării acestuia, procurorul ierarhic superior dispune participarea la ședință a altui procuror”. Prin urmare, renunțarea la învinuire o va decide unipersonal procurorul care reprezintă învinuirea în instanță și care nemijlocit a investigat cazul la urmărirea penală sau a condus urmărirea penală. Cert rămâne în toate situațiile că, respectivul acuzator de stat a pus persoana sub învinuire, a întocmit rechizitoriul și a trimis cauza în instanța de judecată, acolo unde, în rezultatul cercetării probelor, convingerea în vederea necesității atragerii la răspunderea penală și pedepsirea inculpatului a fost răsturnată urmare a aprecierii în coroborare, obiectiv și sub toate aspectele, a probatoriuului administrat.

De fiecare dată când reprezentarea învinuirii se va face de către un alt procuror, potrivit textului dispoziției de la art. 320 alin. (1) CPP, este necesară motivarea imposibilității participării procurorului care a exercitat sau a condus urmărirea penală. Deși în practică această măsură este dispusă prin dispoziția procurorului ierarhic superior, considerăm că în asemenea situații este obligatorie argumentarea imposibilității de participare a procurorului de caz printr-o ordonanță motivată.

Acuzatorii de stat au o marjă de discreție destul de largă la faza judecării cauzei penale. Vom aminti că dacă la faza prejudiciară acțiunile și actele procurorului, urmare a contestării, sunt verificate de către procurorul ierarhic superior sau judecătorul de instrucție, atunci la judecarea cauzei acest control nu este reglementat. Astăzi în materia renunțării procurorului la învinuire nu exista un control minim, de aceea, în vederea excluderii unor posibile abuzuri, sunt oportune reglementări care să prevadă că orice caz de renunțare la învinuire a procurorului în instanță prin adoptarea unei ordonanțe motivate, să fie coordonată cu procurorul ierarhic superior. Ne rezervăm dreptul de a pune la îndoială „curajul” acuzatorului de stat care renunța la învinuire, în special când acesta nu a condus, după caz, nu a exercitat urmărirea penală, de a decide de sine stătător, fără a avea acordul superiorilor săi în acest sens. Deci, nu rămâne decât respectiva coordonare să fie reglementată în legea procesual-penală.

O importanță aparte prezintă chestiunea cu privire la faptul când ar fi indicată renunțarea procurorului la învinuire. Din dispoziția art.320 alin. (5) CPP un răspuns fără echivoc nu se desprinde, or, legiuitorul a stabilit doar „dacă, în procesul judecării cauzei, ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată nu confirmă învinuirea adusă inculpatului, procurorul este obligat să renunțe parțial sau integral la învinuire”. Prin urmare, procurorul va putea renunța la învinuire doar dacă ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată vor determina o altă poziție, diametrală celei pe care a avut-o la momentul sesizării instanței prin rechizitoriul. Considerăm că corect ar fi atunci când acuzatorul de stat va prezenta ordonanța de renunțare la învinuire la finele cercetării judecătorești, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 350 CPP, când renunțarea la învinuire poate avea loc inclusiv și în ședința preliminară.

Într-o speță [7] instanța a stabilit că „...în cadrul ședinței de judecată, urmare a parcurgerii cercetării judecătorești, acuzatorul de stat, procuror în PA, X., a înaintat instanței ordonanța privind renunțarea integrală la învinuire din 04 iulie 2019 în dispozitivul căreia indică: urmare a analizei probelor cercetate în instanța de judecată, apreciind conform propriei convingeri formate în urma examinării în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv a probelor administrate în cadrul procesului penal din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, călăuzindu-se de lege, acuzatorul de stat concluzionează că, suportul probatoriu administrat pe caz probează doar elementele de subiect, obiect și latura obiectivă ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 307 alin. (1) C.pen., însă nu și latura subiectivă a acțiunilor cet. *****, adică intenția directă și motivul comiterii infracțiunii. Completul de judecată notează că, urmare a parcurgerii etapei procesuale, „cercetarea judecătorească” în cadrul căreia au fost cercetate integral atât probele acuzării cât și apărării, în final, acuzatorul de stat, în temeiul art. 320 alin. (5) CPP, a renunțat integral la învinuirea susținută, argumentând neîntrunirea laturii subiective a infracțiunii incriminate *****.

Reieșind din contextul ordonanței de renunțare la învinuire din 04 iulie 2019, acuzatorul de stat invocă neîntrunirea elementului laturii subiective a infracțiunii incriminate ***** prevăzută la art. 307 Cod penal.

Prin urmare, în contextul în care nemijlocit acuzatorul de stat invocă asupra neîntrunirii laturii subiective a infracțiunii prevăzute de art. 307 Cod penal, imputate *****, prin ordonanța din 04 iulie 2019, renunțând la învinuirea înaintată, completul de judecată nu are temei de a parcurge la analiza complexă a probatoriuului cercetat în ședința de judecată și a se expune asupra acestora. Or, în speță lipsește acuzația, în calitatea sa de condiție sine qua non a răspunderii penale”.

În cadrul ședinței de judecată, într-o altă speță [8], potrivit sentinței „... la etapa cercetării judecătorești acuzatorul de stat, procurorul în PCCOCS X., a înaintat instanței ordonanța din 17 septembrie 2020 privind renunțarea integrală la învinuire înaintată lui *****.

Instanța de judecată notează că în cadrul cercetării judecătorești au fost cercetate și analizate sub toate aspectele atât probele acuzării cât și cele ale apărării, iar drept urmare acuzatorul de stat, în temeiul art. 320 alin. (5) CPP, a renunțat integral la învinuirea susținută, argumentând că acțiunile inculpatului ***** nu întrunesc atât latura obiectivă cât și latura subiectivă ale infracțiunii incriminate. În continuare instanța constată că, potrivit conținutului ordonanței de renunțare la învinuire din 17 septembrie 2020, înaintată și susținută în ședința de judecată, acuzatorul de stat invocă că acțiunile lui ***** nu întrunesc elementele laturii obiective cât și subiective ale componenței de infracțiune prevăzută de art.337 alin.(1) Cod penal.

Totodată, instanța reține că procurorul este liber să prezinte în instanță concluziile pe care le consideră întemeiate, potrivit legii, ținând seama de probele administrate în cauză, or, instanța de judecată nu poate să intervină în poziția acuzatorului de stat. Emiterea unor astfel de indicații de către instanță ar reprezenta fixarea posibilității ei de a acționa de pe poziții acuzatoriale, ceea ce ar fi contrar art.6 CoEDO.”

Prezintă interes o altă speță [10] în care instanța de judecată a adoptat o sentință de achitare, deși acuzatorul de stat prin ordonanța de renunțare la învinuire a solicitat încetarea procesului penal. Astfel, instanța a reținut: „În cadrul ședinței cercetării judecătorești din 03 iunie 2019 procurorul din procuratura R., X a depus ordonanța privind renunțarea integrală la învinuirea adusă inculpaților Y și Z de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.352¹ Cod penal, în legătură cu faptul că, pe parcursul judecării cauzei a fost constatat temeiul prevăzut de art.275 pct.9) din Codul de procedură penală, invocând decizia Curții Supreme de Justiție din data de 07 februarie 2019, prin care au adoptat decizia în cauza asupra recursului în interesul legii privind unificarea practicii judiciare de aplicare a prevederilor art.352¹ din Codul penal. Procurorul X a solicitat adoptarea unei sentințe de încetare a procesului penal pe cauza nr.**** de învinuire a lui Y și Z în comiterea infracțiunii prevăzută de art.352¹ Cod penal (în redacția Legii nr.277 din 18.02.2008, M.O. nr.41-44 din 24.02.2009) în legătură cu faptul că, pe parcursul judecării cauzei a fost constatat temeiul prevăzut de art.275 pct.9) din Codul de procedură penală. Inculpatul Y în ședința de judecată vina nu a recunoscut-o, solicitând să fie admisă cererea procurorului în partea renunțării la învinuire, cu emiterea unei sentințe de achitare în privința sa din lipsa faptului în acțiunile sale a infracțiunii prevăzută de art.352¹

Cod penal. Inculpatul Z în ședința de judecată vina nu a recunoscut-o, solicitând să fie admisă cererea procurorului în partea renunțării la învinuire, cu emiterea unei sentințe de achitare în privința sa din lipsa faptului în acțiunile sale a infracțiunii prevăzută de art.352¹ Cod penal. Avocații A., B. au solicitat să fie admisă cererea procurorului în partea renunțării la învinuire, să fie emisă sentință de achitare în privința inculpaților X și Z din lipsa faptului în acțiunile sale a infracțiunii prevăzută de art.352¹ Cod penal. Instanța de judecată, în urma cercetării probelor în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și probele prezentate spre administrare, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, iar toate în ansamblu din punctul de vedere al coroborării lor, ajunge la concluzia de a-i achita pe X în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 352¹ Cod penal și Z de comiterea infracțiunii prevăzută de art.352¹ Cod penal în temeiul art.390 alin.(1) pct.1) Cod de procedură penală – pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii”.

Deși legiuitorul a prevăzut obligația procurorului de a renunța la învinuire prin ordonanță motivată, în practica judiciară identificăm și cazuri când au fost formulate discursuri în dezbaterile judiciare [9] prin care acuzatorii de stat s-au pronunțat asupra mersului de mai departe al procesului penal, cerând instanței achitarea inculpaților pe anumite capete de acuzare.

Asemenea practici ale acuzatorilor de stat sunt neconforme legii, or, discursul acuzatorului în dezbaterile judiciare sau concluziile scrise propuse de părți, inclusiv de acuzatorul de stat, conform art. 381 alin.(2) CPP, nu au caracter obligatoriu pentru instanța de judecată. Povara greutății în astfel de cazuri cade exclusiv pe umerii instanței care este prinsă într-o „capcană”. Pe de o parte, cum poți adopta o sentință de condamnare dacă procurorul a renunțat la învinuire? Greu de imaginat. Pe de altă parte, va genera consecințele prevăzute la art. 320 alin. (5) CPP, declararea în dezbaterile judiciare prin discurs sau în concluziile scrise despre renunțarea la învinuire: adoptarea de către instanța de judecată a unei sentințe de achitare sau de încetare a procesului penal? Practica judiciară, spre regret, ne dă răspunsuri afirmative. Ar fi o soluție de depășire a acestor incertitudini, reluarea cercetării judecătorești pentru ca instanța de judecată să clarifice atitudinea acuzatorului de stat față de învinuirea adusă inculpatului, obligație impusă și de Curtea Constituțională [3]: „Instanței de judecată îi revine sarcina de a aprecia dacă au fost sau nu întrunite condițiile prevăzute de lege pentru renunțarea la învinuire”. În acest sens, ținem să amintim că respectarea formei procesuale este o garanție a legalității, iar acuzatorul de stat este partea în proces care reprezintă interesul general al societății și contribuie la înfăptuirea justiției.

Concluzii și recomandări

Exercitînd rolul său activ în vederea aflării adevărului și a respectării dispozițiilor legale, procurorul susține învinuirea cu condiția că probele administrate la cercetarea judecătorească îi formează convingerea despre vinovăția inculpatului. A acuza prin convingere înseamnă a acuza conștient doar în măsura determinată de certitudinea necesității și oportunității aplicării față de vinovat a pedepsei penale. Or, procurorul, acționând altfel, va merge împotriva rațiunii și a legii.

Numai o renunțare la învinuire convingătoare și bine argumentată ridică responsabilitatea procurorului pentru hotărârea luată și este credibilă în fața societății și a părții vătămate.

Ordonanța motivată de renunțare la învinuire trebuie să conțină analiza și aprecierea probelor care pun la îndoială vinovăția inculpatului sau exclud procedura în cauza penală. Considerăm că, renunțând la învinuire, procurorul este obligat, mai întâi, să explice esența și importanța art.1 și 320 alin. (5) CPP, să se refere la rolul și scopul acuzatorului de stat la judecarea cauzei - fază ghidată de principiile procesului echitabil.

Pentru a fi credibilă și justificată acțiunea de renunțare la învinuire (fie că este vorba despre renunțarea integrală sau parțială), acuzatorul de stat în mod obligatoriu va explica învinuirea formulată la urmărirea penală, dar, pentru a nu se crea o opinie greșită că procurorul a atras neîntemeiat persoanele la răspunderea penală în cursul fazei prejudiciare și le-a deferit justiției, se va impune analiza și aprecierea probelor pe care se fonda acuzarea până la începutul cercetării judecătorești. În context acuzatorul de stat va trebui să elucideze detaliat toate elementele de fapt stabilite și verificate în ședința de judecată care conduc la concluzia inexistenței infracțiunii, nevinovăției inculpatului etc., argumentând astfel hotărârea sa despre renunțarea la învinuire. În funcție de împrejurările constatate se va justifica temeiul prevăzut de lege, în virtutea căruia procurorul solicită achitarea inculpatului sau pronunțarea unei sentințe de încetare a procesului penal.

Dacă în rezultatul aprecierii probelor cercetate în judecată acuzatorul are dubii privitor la participarea inculpatului la săvârșirea infracțiunii, poate renunța la învinuire numai cu condiția epuizării tuturor posibilităților de acumulare a probelor suplimentare, doar astfel fiind asigurat scopul procesului penal.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 24 martie 1961. În: *Veștile RSSM*, 1961, nr. 10 (abrogat).
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.

3. Decizia Curții Constituționale nr. 6 din 23.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 173g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 320 alineatele (1) și (5) din Codul de procedură penală (participarea procurorului la judecarea cauzei penale și renunțarea la învinuire). https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_6_2020_173g_2019_rou.pdf (vizitat 23.05.2021).
4. Legea pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003. Nr. 66 din 05.04.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 155-159.
5. Raport privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2020. <http://www.procuratura.md/file/Raport%20de%20activitate%20a%20Procuraturii%20Republicii%20Moldova%20pentru%20anul%202020.pdf> (vizitat 27.05.2021).
6. Raport privind rezultatele evaluării riscurilor de corupție în cadrul Procuraturii Republicii Moldova. http://www.procuratura.md/file/2020-12-22_Raport%20rezultatele%20evaluării%20RFC%20final.pdf (vizitat 25.05.2021).
7. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 09 august 2019. Dosar nr.1-324/2018. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integratiion/pdf/b3353ab1-eda0-4e2b-a53f-56ed6b8fb8b5 (vizitat 27.05.2021).
8. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 16 octombrie 2020. Dosar nr.1-3158/19. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integratiion/pdf/c0cd0546-0792-4fe1-b0de-67538b288497 (vizitat 27.05.2021).
9. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 17 martie 2021. Dosar nr.1-1630/2019. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integratiion/pdf/97daad47-1ad6-4d63-be12-1005dbb91a9a (vizitat 26.05.2021).
10. Sentința Judecătoriei Drochia, sediul Râșcani din 12 iulie 2019. Dosar nr.1-249/2017. https://idr.instante.justice.md/ro/pigd_integratiion/pdf/79ad8d9e-bc51-483c-a1cf-646d137812d3 (vizitat 26.05.2021).
11. Vizdoagă T. *Exercitarea acuzării în instanța de fond: probleme și perspective*. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2002. 168 p.
12. Балакшин В.С., Спирин А.В. Институт отказа государственного обвинителя от обвинения: поиск путей реформирования. В: Вестник Уральского Юридического Института МВД России, 2020, № 4, с.9-17.
13. Балакшин В.С., Жумаканова Н.А. Отказ прокурора от обвинения: вопросы теории и практики: монография. Москва: Юрлитинформ, 2016. 184 с.
14. Бравилова Е.А. О праве прокурора распоряжаться обвинением в суде. В: Обвинение и защита по уголовным делам: исторический опыт и современность. СПб, 2015, с.318-327.
15. Бравилова Е.А. О правовых последствиях изменения обвинения прокурором в суде первой инстанции. В: Библиотека криминалиста. Научный журнал, 2016, № 5, с.188-195.
16. Головки Л.В. Институты отказа от обвинения и изменения обвинения в суде: постсоветские перспективы в условиях теоретических заблуждений. В: Государство и право, 2012, № 2, с.50-67.
17. Лазарева В.Л. Участие прокурора в уголовном процессе: научно-практическое пособие. Москва: Юрайт, 2016. 215 с.